

УДК 378.17 : 378.124

КОМПЕТЕНЦІЯ ТА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ ПЕДАГОГІКИ. РОЛЬ ПЕДАГОГА У ФОРМУВАННІ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

С.В. Бабак

кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри медико-біологічних дисциплін
Національний університет фізичного виховання та спорту України
e-mail: svitsvb@i.ua

К.В. Бабак

магістр,
Київський національний університет культури і мистецтв

КОМПЕТЕНЦИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК КЛЮЧЕВЫЕ ПОНЯТИЯ ПЕДАГОГИКИ. РОЛЬ ПЕДАГОГА В ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

С.В. Бабак

кандидат биологических наук, доцент,
доцент кафедры медико-биологических дисциплин,
Национальный университет физического воспитания и спорта Украины

К.В. Бабак

магистр,
Киевский национальный университет культуры и искусств

THE BASIC CONCEPTS OF PEDAGOGY. COMPETENCY AND COMPETENCE. THE IMPORTANCE OF A TEACHER IN FORMATION OF STUDENTS' PROFESSIONAL COMPETENCIES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

S.V. Babak

PhD (Biological Sciences), Assistant Professor,
National University of Physical Education and Sport of Ukraine,

K.V. Babak

Master student,
Kyiv National University of Culture and Art

Проведено загальний та порівняльний аналіз ключових понять педагогіки – «компетенція» та «компетентність». Розглядається роль педагога, професорсько-викладацького складу вищого навчального закладу у формуванні фахових компетенцій студентів.

***Ключові слова:** компетенція; компетентність; педагог; фахові компетенції; студенти вищих навчальних закладів.*

Проведен общий и сравнительный анализ ключевых понятий педагогики – «компетенция» и «компетентность». Рассматривается роль педагога, профессорско-преподавательского состава высших учебных заведений в формировании профессиональных компетенций студентов.

***Ключевые слова:** компетенция; компетентность; педагог; профессиональные компетенции; студенты высших учебных заведений.*

© Бабак С.В., Бабак К.В 2016

Ліцензується на умовах Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)

The general and comparative analyses of the basic concepts of pedagogy «competency» and «competence» is given. The importance of a teacher and professors and lecturers in formation students' professional competencies in higher educational institutions is considered.

Keywords: *competence; competency; teacher; professional competencies; high school students.*

Постановка проблеми. Сьогодення характеризується прагненням людей до осмислення накопичених знань та досвіду впродовж століть в різних сферах життєдіяльності.

Високорозвинені країни хочуть бачити молоде покоління – носієм загальнолюдських цінностей, здатним до саморозвитку, самовдосконалення та відповідальності за свої дії. Для розвинених країн дуже важливо, щоб в економіку, культуру, науку приходили молоді люди – фахівці, які вміють самостійно, чітко, ефективно працювати, аналізувати та узагальнювати факти, вчасно і гнучко адаптуватися до швидкозмінних умов життя. Особистісні характеристики фахівця стають показниками професійної зрілості.

Освіта, спираючись на систему цінностей, виступає головним засобом у формуванні особистості фахівця [1, 74-75].

Сьогодні українська педагогічна система перебуває на етапі кардинальних змін і характеризується інтегративними процесами по зближенню з освітніми системами країн зарубіжжя, що висуває нові вимоги до підготовки фахівців.

Вищий навчальний заклад (ВНЗ) – важливий засіб становлення майбутніх фахівців. Саме вік від 15 до 25 років, що в більшості припадає на час навчання у ВНЗ, – є найбільш сприятливим для професійного і соціального зростання, набуття досвіду. Зусилля усіх учасників навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі мають спрямовуватись на виховання глибоко моральної, порядної особистості студента, від якого, можливо, залежатиме розвиток суспільства, держави. Досить важливим є також формування у студентів вищої школи етнічної самосвідомості.

У студента ВНЗ мають бути сформовані фахові компетенції. Компетенції складаються із знань, вмінь, навичок, особистісних якостей і досвіду. Є компетенції, які можна виробити, розвинути за рахунок навчання (в основному навички), а є компетенції, які можна змінити за рахунок викладацького (управлінського) впливу у ВНЗ.

У сучасних умовах українське суспільство поставило перед освітою цілі, пов'язані з розвитком нової особистості, що відображене у: Державній національній програмі «Освіта» (XXI ст.), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, законі «Про вищу освіту», «Загальній декларації прав людини», «Стратегії інтеграції України в Європейський Союз».

У сучасному динамічному світі дуже важливо мати актуальні знання, уміння, навички. Інтеграція України до європейського простору вищої освіти і, як результат – зміни на ринку праці, потребують перегляду підходів до якості підготовки фахівців.

Питання формування фахових компетенцій в умовах ВНЗ України на сьогодні недостатньо досліджене в силу мінливих умов, які відбуваються в зовнішньому (соціум, держава, світ) і внутрішньому (ВНЗ, людина) середовищах. В той же час для розвитку самостійної країни необхідністю є окультурення народу, відродження народної спадщини, вивчення, осмислення зв'язків між культурними надбаннями різних етносів. Тому питання підготовки фахівців, формування їх компетенцій у ВНЗ не є чимось застиглим і раз та назавжди визначеним. Воно є динамічним, пластичним і має відповідати вимогам часу. Отже, виходячи із вищезазначеного, дана тема дослідження є своєчасною та актуальною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Формування фахових компетенцій у студентів при навчанні у вищих навчальних закладах є однією з поширених проблемних тем, яка в останні роки викликає значний інтерес різних верств соціуму.

Дослідження понять «компетентність» та «компетенція» здійснювали: Т. Свірчук, О. Гура, Ю. Васютинська, Н. Кузьмінська, В. Луначек, С. Пільова, Р. Міллс та інші.

Поняття «компетентність» та «компетенція» виникли у контексті запровадження компетентнісного підходу, який започатковано в Америці у 70-х рр. ХХ ст. [22, 115–122].

Із закордонних дослідників загальнонавчаними засновниками сучасного руху компетенцій вважаються Девід Мак Клелланд і Річард Е. Боятціс, які працювали консультантами по управлінню в американській компанії Нау-МсВер [17, 20].

Перші спроби застосування терміну «компетенція» у вітчизняній та зарубіжній психологопедагогічній науці відбувалися тільки у контексті загальної освіти, але пізніше даний термін почав використовуватися і у полі вищої освіти, професійного навчання [6, 3–12].

Історіографія досліджуваної теми є короткою з причини того, що досліджувані основні поняття (компетенції) досить молоді на теренах України, а загальнонавчаними і прийнятими в обігу користувалися і ще користуються такі поняття як знання, вміння, навички.

Мета роботи – дати загальну та порівняльну характеристику ключовим поняттям педагогіки – «компетенція» та «компетентність», розкрити роль педагога у формуванні фахових компетенцій студентів вищого навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Існує декілька підходів до розуміння понять «компетентність» та «компетенція».

В зарубіжній педагогіці поняття «компетенція» і «компетентність» ототожнюються. Так, в англо-українському словнику англійському «competency (e)» відповідають і компетентність, і компетенція.

Одні вчені розрізняють ці поняття (Г. Топольницька, М. Єрмоленко, В. Міжеріков), інші – ні (В. Афанасьєв, М. Нагач, І. Васильєв, А. Маркова, О. Бодальов) [20, 141–143].

Автори першого підходу наголошують на тому, що ці поняття, хоч і походять від одного кореневого слова «competency», мають різне значення, різний спосіб буття.

В. Красевський та А. Хуторський пояснюють, що компетенція в перекладі з латинської «competentia» означає коло питань, з якими людина добре обізнана, пізнала їх і має досвід. А. Хуторський наголошує на тому, що компетенція – це сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, вмінь, навичок та способів діяльності), які є заданими до відповідного кола предметів і процесів та необхідними для якісно продуктивних дій по відношенню до них [22, 115–122].

Компетентність – це володіння людиною відповідною компетенцією, що містить її особистісне ставлення до предмета діяльності. Тобто компетенцію слід розуміти як задану вимогу, норму освітньої підготовки особистості, а компетентність – як її реально сформовані особистісні якості та мінімальний досвід діяльності [6, 4–9].

Л. Фурсова вважає, що основна різниця між поняттями «компетенція» і «компетентність» полягає в тому, що перше визначається державою, певними установами або окремими особами, які організовують той чи інший вид діяльності, а друге набувається в процесі оволодіння знаннями, вміннями, навичками (компетенціями) і вказує на здатність і нахил індивіда до виконання певного виду діяльності [22, 115–122].

Автори другого підходу до розуміння співвідношення понять «компетентність» та «компетенція» не розрізняють їх змісту й пояснюють використання цих термінів, перш за все, недосконалістю перекладу (І. В. Родигіна). Адже «компетенція» – це поняття, що увійшло у вітчизняну освітню теорію та практику з англосаксонської освітньої традиції. Причому деякі автори наполягають на пріоритеті використання саме терміну «компетентність» перед терміном «компетенція», ґрунтуючись на «вітчизняних мовних стереотипах», а також на тому, що поняття «компетенція» традиційно вживається у значенні «коло повноважень», а «компетентність» пов'язується з обізнаністю,

авторитетністю, кваліфікованістю, що є істотно педагогічними категоріями. Відтак, багато дослідників, здійснюючи переклад іноземних публікацій, автоматично перекладають слово «competency» – «компетенція» (англ.) на українську / російську мови як «компетентність» і, навпаки.

Знайти первинне значення використаного автором терміну при перекладі іншомовних наукових джерел є майже неможливим.

Рада Європи визначила п'ять груп ключових компетенцій, формуванню яких надається важливе значення у підготовці молоді, які є за своїм змістом самим загальним та широким визначенням соціального буття людини в сучасному суспільстві [6, С. 3–12].

У вищих навчальних закладах процес накопичення фахових знань, набуття умінь і навичок, їхнє осмислення відбуваються в процесі вивчення ряду фахових та загальноосвітніх дисциплін. Випускник вищого навчального закладу, який буде працювати з колективом (наприклад, вчитель, тренер, хореограф та ін.) має оволодіти лідерськими компетенціями та сформувати риси успішного керівника такими, як:

1. Готовність взяти на себе відповідальність за колектив.
2. Готовність відповідати за колективний результат навіть у випадку провалу.
3. Надання переваги загальному результату, а не особистому.
4. Позитивне відношення до людей.
5. Спроможність до навчання (самоосвіта), прагнення розвиватися.
6. Вміння і готовність надихати.
7. Уміння слухати інших.
8. Готовність і вміння вчити інших.
9. Вміння організовувати і управляти людьми.
10. Власна точка зору.
11. Стресостійкість.
12. Відсутність прагнення самостверджуватися за рахунок інших.
13. Інтелектуальні можливості вище середнього.
14. Ініціатива, яка пов'язана із здатністю до аналізу та конструктивної діяльності.
15. Впевненість, що спирається на здатність вірити в себе і свою діяльність, бажання досягти цілей.
16. Здатність бачити, об'єктивно і з усіх боків різні ситуації та події.
17. Фізичне та психічне здоров'я.
18. Усвідомлювати і робити постійний аналіз власної діяльності та мотивувати інших.
19. Тактовність, толерантність, порядність керівника.
20. Бажання успіху, установка на лідерство.
21. Уміння брати на себе відповідальність за прийняті рішення.
22. Здатність співпрацювати з широким колом людей.
23. Емоційна зрілість, здатність до здорових, тверезих суджень [10, 29–30; 14, 129–130].

Зроблено спробу визначити комплекс компетенцій, спільних для всіх ступенів. Зкладами вищої освіти України і компаніями було складено 85 умінь і найбільш значущих компетенцій. За робочою класифікацією їх розділено на три категорії: інструментальні, міжособистісні і системні. Окремо розглядають спеціальні компетенції. Встановлено рівень значущості спеціальних компетенцій для першого і другого циклів.

Інструментальні компетенції – такі, що включають когнітивні здібності (здатність розуміти і використовувати ідеї та міркування, методологічні здібності, здатність розуміти і керувати оточенням, організувати робочий час, вибудовувати стратегію навчання, приймати рішення і вирішувати

проблеми); технологічні уміння (уміння, пов'язані з використанням техніки, комп'ютерні навички та здібності інформаційного управління); лінгвістичні уміння; комунікативні компетенції [4, 155–156]

Міжособистісні компетенції – індивідуальні здібності, пов'язані з умінням виражати почуття і формувати стосунки, з критичним осмисленням і здатністю до самокритики, а також соціальні навички, пов'язані з процесами соціальної взаємодії і співпраці, умінням працювати в групах, брати соціальні та етичні зобов'язання.

Системні компетенції – поєднання розуміння, відношення та знання, що дозволять сприймати співвідношення частин цілого одна з одною та оцінювати місце кожного з компонентів у системі, здатність планувати зміни з метою удосконалення системи та конструювати нові системи. Системні компетенції потребують засвоєння інструментальних та базових як підгрунтя [4, 156–157].

Одним із основних результатів професійного навчання є набуття студентами кваліфікації: з одного боку вона свідчить про готовність випускника до виконання певного виду професійної діяльності, з іншого, – офіційне визнання (диплом) освоєння випускником певного виду професійної діяльності. Оцінити кваліфікацію, її складові компетенції (трудова функції) можливо через оцінювання продукту діяльності, процесу діяльності, продукту і процесу одночасно [11, 255–262].

Вищі навчальні заклади в своїй діяльності при формуванні фахових компетенцій мають спиратись на розроблений та затверджений набір компетенцій освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» та «магістр».

У вищому навчальному закладі при формуванні фахових компетенцій студента першочергову роль відіграють викладачі. «І кожен з нас, хто припускає, що може керувати іншими, має постійно та напружено вчитися» (А. Луначарський) [13, 30].

Жодна «розумна машина» не здатна замінити справжнього вчителя, його професійність, талант, добре слово, чуйність, чесність, оптимізм [12, 38].

Майбутнє української нації залежить від змісту цінностей, що закладаються у світогляд молоді, і від того, якою мірою духовність стане основою їхнього життя. Саме від професорсько-викладацького складу залежить кінцевий продукт на виході з вищого навчального закладу – фахівець відповідної спеціалізації.

У вищому навчальному закладі відбувається процес формування особистості, індивідуальної та суспільної свідомості. Саме тут розвиваються творчі здібності людини, ідеї, духовні цінності. Але часто, на жаль, в реальності це не відповідає дійсності [15, 34–35].

Саме працю професорсько-викладацького складу вищої школи у спільній діяльності зі студентами і за допомогою допоміжного персоналу, – можуть бути створені ті вагомні результати, які потім забезпечують випускникам успіх у їх майбутній роботі і славу самому вищому навчальному закладу як центру якісної підготовки кадрів і центру виробництва нових знань [5, 15–23].

Загалом студенти повинні навчитися конструктивно мислити, оволодіти максимальною професійною мобільністю, тобто здібністю виконувати різноманітні професійні функції в межах отриманої кваліфікації та оперативно збагачувати знання та професійні вміння. Освітній процес у вищій школі забезпечується висококваліфікованою інтелектуальною працею професорсько-викладацького складу. Це в ідеалі, а насправді лише одиниці є висококваліфікованими і людьми. Сам інтелект, як актив, ніяк не оцінюється і в балансі не відображається [15, 34–36; 16, 47–53].

У своїй діяльності педагог керується формулою педагогіки співтворчості: Людина (педагог) + творчість + Людина (студент) = співробітництво [7, 38].

Для ефективної організації навчального процесу викладачі вищої школи повинні добре усвідомлювати характерні особливості сучасних студентів. Частина сучасних студентів байдужі до навчання, недисципліновані, мало часу проводять за підручниками, відчувають нудьгу від вчення,

запізнаються на заняття, погано знайомі з правилами суспільної поведінки, орієнтовані на розвагу, хочуть отримувати хороші оцінки при мінімумі зусиль. Тому варто враховувати ці речі і розробляти та втілювати методи роботи, спрямовані на підвищення мотивації студентів до навчання, на самостійну, творчу та інтелектуальну діяльність, а також вірити у своїх студентів [8, 277–280].

На сьогодні внутрішній світ сучасної людини формується як мінімум під впливом трьох негативних складових: інформаційні атаки ЗМІ; антигуманістичний контент електронних ресурсів; занурення молоді у віртуальний простір. Це досить серйозно впливає на свідомість молодої людини, виховуючи в ній соціальну пасивність, нігілізм, споживацьку психологію. Принципово вплинути на ситуацію, яка викликає занепокоєння, можуть навчальні заклади, а особливо викладач (і, безперечно, сім'я) [12, 38]. Професорсько-викладацький склад – це основний виробничий персонал у системі діяльності вищої школи, більше того – це основний людський капітал, і він вимагає відповідної системи підготовки та розвитку, відповідних вкладень і відповідної системи як винагороди, так і відповідальності за якість його праці [5, 15–23].

Особливе місце в особистості викладача посідає: витримка, вміння володіти собою, своїм настроєм і темпераментом. Викладач може бути представником будь-якого темпераменту, але головне при цьому – вміти використовувати позитивні сторони свого типу. Стосовно етики викладання, найперше і основне, – це моральні вимоги до викладача, який має любити своїх учнів / вихованців. Викладач, який не любить студентів – професійно непридатний. Для таких викладачів кожна лекція, кожне заняття як тортури, а для студентів тортури – спілкування з ним. Необхідно пам'ятати, що кожен студент – це особистість зі своїми індивідуальними особливостями. Звичайно, досить важко враховувати особистісні особливості студентів, якщо в групі 30 чоловік, а на потоці – 200, але необхідні прагнути до цього. Досить важлива і обов'язкова – презумпція природного розуму студенті. Неприпустимо, коли викладач заздалегідь впевнений, що студент дурніший за нього. Адже вважаючи своїх учнів розумними, обдарованими, можна розкрити можливості тих, кому заважають зробити це особливості його психології або невдалий досвід навчання [2, 73–74; 21, 75–78].

Однією з найбільших проблем сьогодні, у діяльності сучасного викладача вищої школи, є проблема його багатогранності і багатоаспектності, що означає різноманіття виконуваних ним ролей.

У вищому навчальному закладі викладач виконує декілька ролей.

Перша роль викладача – викладання, навчання. В цій ролі викладач – суб'єкт передачі знань. Сьогодні викладач повинен не просто передавати знання студентам з дисципліни, а формувати у студентів компетенції і допомогти їм стати компетентними, тобто досягти компетентності.

Друга роль викладача пов'язана з його науковою та науково-методичною діяльністю, підвищенням кваліфікації та керівництвом науково-дослідною роботою студентів. В цій ролі викладач – суб'єкт формування нових знань, як суб'єкта процесу наукового пошуку.

Третя роль сучасного викладача вищої школи виникає з необхідності формувати у випускників не лише професійні, а й соціально-особистісні компетенції, готувати їх не тільки як фахівців своєї справи, але і як активних учасників громадянського суспільства.

Університет є не тільки школою, де вчать дисциплін, а й школою життя, більше того, школою правильної організації життя.

У цій ролі викладач – суб'єкт виховного процесу, процесу формування соціально-особистісних компетенцій, підготовки випускника до працевлаштування і до майбутньої кар'єри.

Четверта роль викладача – організація практичної діяльності студентів, Компетентність професіонала формується в діяльності, коли в процесі її здійснення практично використовуються і застосовуються знання і компетенції.

П'ята роль викладача вищої школи як суб'єкта глобалізації та інтернаціоналізації, суб'єкта міжнародного освітнього і наукового співробітництва. Діяльність професорсько-викладацького складу

має бути тісно пов'язаною із світовою освітою та наукою (стажуваннях в зарубіжних вищих навчальних закладах та наукових організаціях, наявність закордонних наукових публікацій).

Шоста роль викладача – роль ланки цілісного професорсько-викладацького колективу, яка взаємно інтегрована з усіма іншими ланками вищого навчального закладу.

Сьома роль пов'язана із наявністю у викладача творчого та інноваційного начала [5, 15–23].

Професіоналізм викладача вузу виявляється в тому, наскільки гармонійно в його діяльності пов'язані науково-дослідна, педагогічна та науково-педагогічна, методична діяльності, гуманізм.

Результат виконання викладачем тієї чи іншої функції цілком залежить від рівня розвиненості тих компетенцій, якими він повинен володіти. Модель компетентності викладача представлена трьома компонентами: гностичним, функціональним і етичним. При відсутності першого компонента викладача можна вважати ремісником, другого компонента – функціонально неписьменним, третього – соціально небезпечною людиною [16, 47–53].

Часто студенти наслідують і певною мірою ідеалізують педагога. Тільки вихований у морально-етичному аспекті педагог спроможний впливати на студентів. «Освіта вчителя є менш важлива, ніж його виховання» (Павло Блонський). Зрозуміло, що при цьому слід враховувати також вплив сім'ї і соціуму [3, 36–37].

Педагог, який формує духовну культуру майбутнього покоління, повинен мати низку професійних та особистісних якостей: бути вчителем мистецтва, виступати носієм культури, нести її в собі [19, 9–10].

Духовна культура постає як синтезуюча характеристика педагогічної майстерності. Саме через культуру (як «другу природу») педагог «приходить до себе», пізнає себе як майстра, що дозволяє зробити із студента справжню людину. Саме через духовну культуру педагог досягає (й проникається розумінням унікальності) високої педагогічної майстерності.

Педагогам варто пам'ятати про безцінний досвід великих педагогів, вчення яких не мають обмежень часом.

«У вихованні все повинно базуватися на особистості вихователя... Тільки особистість може вплинути на розвиток і визначення особистості, тільки характером можна сформувати характер» (К. Ушинський). Життя переконує, що вихованець – дзеркало вихователя [9, 115–117].

«Знання без вихованості – це меч в руках божевільного» (В.О. Сухомлинський). Зло породжується тільки злом, усувається тільки добром. Любов до людини і віра в неї. Однією з найцінніших якостей вихователя вважав людяність [18, 122–124].

«Виховувати можна лише тоді, коли сам вихований, особистим прикладом, знаннями, ерудицією, вчинками» (А. С. Макаренко) [23, 212–213].

Висновки. Історіографія досліджуваної теми є короткою з причини того, що досліджувані основні поняття (компетенції) досить молоді на теренах України, а загальнонавчаними і прийнятими в обігу користувалися і ще користуються такі поняття як знання, уміння, навички.

З проаналізованого нами матеріалу, можна стверджувати, що компетентність і компетенція не є тотожними поняттями. Компетенції формуються в процесі професійної підготовки, а в професійній діяльності випускник – фахівець проявляє свою компетентність.

Ми схилиємося до того, що компетентність – це володіння компетенціями є основою компетенцій.

У формуванні набору сучасних компетенцій, якими мають володіти майбутні випускники вищої школи, свій внесок повинні робити держава, освітні установи, роботодавці, беручи до уваги і міжнародні стандарти.

Аналіз відповідної наукової літератури показав, що закладами вищої освіти України і компаніями було складено 85 умінь і найбільш значущих компетенцій. За робочою класифікацією їх

розділено на три категорії: інструментальні, міжособистісні і системні. Окремо розглядають спеціальні компетенції. Встановлено рівень значущості спеціальних компетенцій для першого і другого циклів.

Згідно з принципами Болонської декларації, первинна відповідальність за якість одержуваних знань, умінь і навичок лежить на навчальному закладі, який разом зі студентом несуть відповідальність за рівень засвоєння навчальних дисциплін.

Кожен ВНЗ в своїй діяльності при формуванні фахових компетенцій має спиратись на розроблений та затверджений набір компетенцій освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» та «магістр».

Суспільство потребує не лише висококваліфікованих професіоналів, а й гармонійно розвиненої особистості. В понятті компетенції важливу значення має особистість – багатогранна, розумна, думаюча.

У вищому навчальному закладі викладач, в певному сенсі, є ключовою фігурою, якій належить стратегічна роль у вихованні та розвитку особистості студента в ході формування його як фахівця. Саме від професорсько-викладацького складу, від його професійної компетентності, в значній мірі залежить «продукт» на виході, – наскільки будуть навчені і виховані молоді люди, які в них будуть ціннісні орієнтації і, в якій мірі вони зможуть застосувати отримані знання на практиці. Безперечно виховати, сформувати повністю людину у ВНЗ практично неможливо, але за певних умов можна виховати і вплинути на певні її рівні.

Потребує уваги проблема людяності і професійної придатності професорсько-педагогічного складу вищих навчальних закладів. Потрібен жорсткий відбір викладачів до освітніх установ і перевірка їх на придатність, в першу чергу, роботи з людьми, а вже потім їх освіченість і регалії ...

Дедалі більшої уваги навчальні заклади повинні надавати проблемі формування духовної культури. Педагог вищого навчального закладу є взірцем для наслідування його студентами. Виховувати і навчати молоде покоління має педагог, який сам досягнув високого рівня вихованості, яка проявляється в його поведінці (в основі гуманістична спрямованість).

Від загальної культури, духовності, компетенцій педагога, керівника танцювального колективу багато в чому залежать світогляд, моральні та естетичні принципи його вихованців, які переймають усе хороше і все погане, що є у їх наставника.

Акценти в навчально-виховному процесі підготовки майбутніх фахівців варто перенести з традиційного засвоєння заданої кількості інформації на розвиток культури мислення, почуттів, поведінки особистості навколо яких знання, уміння і навички, перетворюються в неповторну духовнотворчу індивідуальність і стають головними константами його діяльності.

Список використаних джерел

1. Бабак К. В. Формирование компетентностей хореографа в вузе / К. В. Бабак // Образование: традиции и инновации : материалы V Международной научно-практической конференции, Чешская республика, г. Прага, 22 апреля 2014 г. – Прага, 2014. – С. 74–77.
2. Бабак С. В. Роль преподавателя вуза в воспитательном процессе студентов / С. В. Бабак // Образование: традиции и инновации : материалы V Международной научно-практической конференции, Чешская республика, г. Прага, 22 апреля 2014 г. – Прага, 2014. – С. 73-74.
3. Болсун С. А. Идеальный образ вихованого педагога / С. А. Болсун // Науково-методичний журнал «Шлях освіти» – К.: «Педагогічна преса», 2013. – № 2 – С. 36–37.
4. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посібн. / за ред. В. Г. Кременя. Авторський колектив: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин. – Тернопіль : Навч. книга – Богдан, 2004. – 384 с.
5. Горбунов А. П. Роли преподавателя высшей школы в современную эпоху / А. П. Горбунов // Университетские чтения – 2008 : материалы научн.-метод. чтений ПГЛУ, г. Пятигорск, 10–11 января, 2008 г. – Пятигорск, 2008. – Ч. 1. – С. 15–23.

6. Гура О. І. Професійні компетенції та професійна компетентність педагога вищої школи: порівняльний аналіз понять / О. І. Гура // Наука і сучасність: зб. наук. праць Націон. педаг. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. – К., 2006. – Том 54. – С. 3–12.
7. Давидов П. Г. Вища освіта в Україні. Університетська освіта: навч. посіб. для студ. технічних спеціальностей / П. Г. Давидов, С. М. Жуков, О. А. Поцулко. – Донецьк : Світ книги; ДонІЗТ, 2012. – 201 с.
8. Егорова Ю. А. Проблема професійної компетентності преподавателя вуза / Ю. А. Егорова // Молодой ученый. – 2009. – №2. – С. 277–280. 9. Загородня А. Педагогічний такт як складова ідеалу особистості вчителя у творчому доробку К. Ушинського та І. Синиці / А. Загородня // «Нова педагогічна думка» науково-методичний журнал, РОІППО, Рівне, 2008 – № 3 – С. 115–117.
10. Иванова С. Развитие потенциала сотрудников: профессиональные компетенции, лидерство, коммуникации / С. Иванова [и др.]. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. – 278 с.
11. Колясникова Л. В. Оценивание компетентностных результатов профессионального обучения / Л. В. Колясникова, Г. Р. Мугинова // Образование: традиции и инновации : материалы V межд. научно-практич. конф. – Чешская республика, г. Прага, 22 апреля 2014. – Прага, 2014. – С. 255–262.
12. Левітас Ф. Л. Роль учителя історії в морально-етичному вихованні учнів» / Ф. Л. Левітас // Науковометодичний журнал «Шлях освіти», – К.: «Педагогічна преса», 2013. – № 2. – С. 38–40.
13. Лункін Ю. І знову про стилі керівництва в освіті / Ю. І. Лункін // Педагогічний вісник : наук. метод. журнал. – Черкаси, 2012. – № 2 (68). – С. 29–32.
14. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті: дорожня карта керівника / О. І. Мармаза. – Х. : Видав. Група «Основа», 2007. – 448 с.
15. Матвіїв О. Стан та розвиток сучасної системи вищої освіти на макро- та макрорівнях економіки / О. Матвіїв // Економіка освіти : зб. наук. праць. – Тернопіль, 2001. – Том 1. – С. 32–38. 16. Медведев В. Подготовка преподавателя высшей школы: компетентностный подход / В. Медведев, Ю. Татур // Высшее образование в России. – 2007. – №11. – С. 46–56.
17. Миллс Р. Компетенции. Карманный справочник / Роджер Миллс ; [пер. с англ.]. – М. : НИРО, 2004. – 128 с.
18. Омельчук В. В. О. Сухомлинський – провісник педагогіки добра, людяності і любові / В. Омельчук // «Нова педагогічна думка» науково-методичний журнал, РОІППО. – Рівне, 2009. – № 4 – С. 122–124.
19. Перехейда О. М. Духовна культура як основа професійної майстерності педагога: проблема формування та розвитку: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. філософ. наук: 09.00.10 / Перехейда Олександр Михайлович; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2009. – 17 с.
20. Пільова С. Г. Визначення сутності понять «компетентність» і «компетенція» в сучасній педагогіці / С. Г. Пільова // Личность в образовательном пространстве: сб. науч. статей. – Запорожье, 2010. – Ч. 1. – С. 141–143.
21. Рогачева Н. Н. Личность преподавателя высшего учебного заведения / Н. Н. Рогачева // Проблемы гуманизации образования на современном этапе: материалы регион. науч.-практ. конф., г. Киев, 25 апреля 2009, – К., 2009. – Вип. 1. – С. 75–77.
22. Свірчук Т. Поняття компетентності та компетенції у працях сучасних педагогів та лінгводидактів / Т. Свірчук // Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії: зб. наук. пр. Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне, 2008. – Вип. 16. – С. 115–122.
23. Філіпчук Н. Гуманістичні цінності й етико-естетичні ідеї у педагогічній спадщині А. Макаренка: сучасний погляд / Н. Філіпчук // Педагогіка і психологія професійної освіти: наук. метод. журнал. – Львів, 2013. – № 2. – С. 211–220.

References

1. Babak K. V. Formirovanie kompetentnostej horeografa v vuze / Klementina Vadimovna Babak // Образование: традиции и инновации : материалы V Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii, Cheshskaja respublika, g. Praga, 22 aprilja 2014 g. – Praga, 2014. – S. 74–77.
2. Babak S. V. Rol' prepodavatelja vuza v vospitatel'nom processe studentov / S. V. Babak // Образование: традиции и инновации : материалы V Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii, Cheshskaja respublika, g. Praga, 22 aprilja 2014 g. – Praga, 2014. – S. 73–74.
3. Bolsun S. A. Idealnyi obraz vykhovanoho pedahoha / S. A. Bolsun // Naukovo-metodychnyi zhurnal «Shliakh osvity» – К.: «Pedahohichna presa», 2013. – № 2 – S. 36–37.
4. Vyshcha osvita Ukrainy i Bolonskyi protses : navch. posibn. / za red. V. H. Kremenia. Avtorskyi kolektyv: M. F. Stepko, Ia. Ia. Boliubash, V. D. Shynkaruk, V. V. Hrubinko, I. I. Babyn. – Ternopil : Navch. knyha – Bohdan, 2004. – 384 s.
5. Gorbunov A. P. Roli prepodavatelja vysshej shkoly v sovremennuju jepohu / A. P. Gorbunov // Universitetskie chtenija – 2008 : materialy nauchn.-metod. chtenij PGLU, g. Pjatigorsk, 10–11 janvarja, 2008 g. – Pjatigorsk, 2008. – Ch. 1. – S. 15–23.
6. Hura O. I. Profesiini kompetentsii ta profesiina kompetentnist pedahoha vyshchoi shkoly: porivnialnyi analiz

poniat / O. I. Hura // Nauka i suchasnist: zb. nauk. prats Natsion. pedah. un-tu im. M.P. Drahomanova. – K., 2006. – Tom 54. – S. 3–12.

7. Davydov P. H. Vyshcha osvita v Ukraini. Universytetska osvita: navch. posib. dlia stud. tekhnichnykh spetsialnosti / P. H. Davydov, S. M. Zhukov, O. A. Potsulko. – Donetsk : Svit knyhy; DonIZT, 2012. – 201 s.

8. Egorova Ju. A. Problema professional'noj kompetentnosti prepodavatelja vuza / Ju. A. Egorova // Molodoj uchenyj. – 2009. – №2. – S. 277–280.

9. Zahorodnia A. Pedahohichni takt yak skladova idealu osobystosti vchytelia u tvorchoomu dorobku K. Ushynskoho ta I. Synytsi / A. Zahorodnia // «Nova pedahohichna dumka» naukovo-metodychnyj zhurnal, ROIPPO, Rivne., 2008 – № 3 – S. 115–117.

10. Ivanova S. Razvitie potentsiala sotrudnikov: profesional'nye kompetencii, liderstvo, kommunikacii / S. Ivanova [i dr.]. – M.: Al'pina Biznes Buks, 2008. – 278 s.

11. Koljasnikova L. V. Ocenivanie kompetentnostnyh rezultatov professional'nogo obuchenija / L. V. Koljasnikova, G. R. Muginova // Obrazovanie: tradicii i innovacii : materialy V mezhd. nauchno-praktich. konf. – Cheshskaja respublika, g. Praga, 22 aprelja 2014. – Praga, 2014. – S. 255–262.11.

12. Levitas F. L. Rol uchytelia istorii v moralno-etychnomu vykhovanni uchniv» / F. L. Levitas // Naukovo-metodychnyj zhurnal «Shliakh osvity», – K.: «Pedahohichna presa», 2013. – № 2. – S. 38-40.

13. Lunkin Iu. I zнову pro styli kerivnytstva v osviti / Iu. I. Lunkin // Pedahohichni visnyk : nauk. metod. zhurnal. – Cherkasy, 2012. – № 2 (68). – S. 29–32.

14. Marmaza O. I. Menedzhment v osviti: dorozhnia karta kerivnyka / O. I. Marmaza. – Kh. : Vydav. Hrupa «Osnova», 2007. – 448 s.

15. Matviiv O. Stan ta rozvytok suchasnoi systemy vyshchoi osvity na makro- ta makrorivniakh ekonomiky / O. Matviiv // Ekonomika osvity : zb. nauk. prats. – Ternopil, 2001. – Tom 1. – S. 32–38.

16. Medvedev V. Podgotovka prepodavatelja vysshej shkoly: kompetentnostnyj podhod / V. Medvedev, Ju. Tatur // Vysshee obrazovanie v Rossii. – 2007. – №11. – S. 46–56.

17. Mills R. Kompetencii. Karmannyj spravochnik / Rodzher Mills ; [per. s angl.]. – M. : NIRRO, 2004. – 128 s.

18. Omelchuk V. V. O. Sukhomlynskyi – provisnyk pedahohiky dobra, liudianosti i liubovi / V. Omelchuk // «Nova pedahohichna dumka» naukovo-metodychnyj zhurnal, ROIPPO. – Rivne, 2009. – № 4 – S. 122–124.

19. Perekheida O. M. Dukhovna kultura yak osnova profesiinoi maisternosti pedahoha: problema formuvannia ta rozvytku: avtoref. dys. na zdobuttia stupenia kand. filosof. nauk: 09.00.10 / Perekheida Oleksandr Mykhailovych; Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. – K., 2009. – 17 s.

20. Pilova S. H. Vyznachennia sutnosti poniat «kompetentnist» i «kompetentsiia» v suchasni pedahohitsi / S. H. Pilova // Lychnost v obrazovatelnom prostranstve: sb. nauch. statei. – Zaporozhe, 2010. – Ch. 1. – S. 141–143.

21. Rogacheva N. N. Lichnost' prepodavatelja vysshego uchenogo zavedenija / N. N. Rogacheva // Problemy gumanizacii obrazovanija na sovremennom jetape: materialy region. nauch.-prakt. konf., g. Kiev, 25 aprelja 2009, – K., 2009. – Vip. 1. – S. 75–77.

22. Svirchuk T. Poniattia kompetentnosti ta kompetentsii u pratsiakh suchasnykh pedahohiv ta linhvodydaktiv / T. Svirchuk // Aktualni problemy suchasnoi filolohii. Movoznavchi studii: zb. nauk. pr. Rivnenskoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu. – Rivne, 2008. – Vyp. 16. – S. 115–122.

23. Filipchuk N. Humanistychni tsinnosti i etyko-estetychni idei u pedahohichni spadshchyni A. Makarenka: suchasnyi pohliad / N. Filipchuk // Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity: nauk. metod. zhurnal. – Lviv, 2013. – № 2. – S. 211–220.